

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

9. Adferuntur rationes, curtantæ fuerint vires liberi arbitrij in statu
innocentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT NONVM.

Afferuntur rationes, cur tantæ fuerint vires liberi arbitrij in statu innocentiae.

ATQUE illæ quidem, ejusdem sanctissimi Doctoris vestigijs insilendo, non difficulter occurrunt. Vera enim & unica ratio est, *sanctus* voluntatis ejus.

Sanctis enim comes individua est fortitudo; ægritudinis imbecillitas. Causam istam toties Augustinus attingit & indicavit, quoties primum hominem inculpabilem, rectum, sine vitio, & sanum esse prædicavit; cujusmodi loca multa supra suis locis allegavimus. Hanc itaque sanitatem cum quodam loco prædicasset, mox commendans profluentem inde liberi arbitrij fortitudinem, qua viribus suis recte

Vide supra cap. 1.

Lib. de correptione & gratia. 12

operari poterat: Fortissimo, inquit, dimisit atque permisit facere quod vellet: in, *virum se vivit*, ut ipso donante invictissime quod bonum est vellet, & hoc deserere invictissime nollent; apertissimis verbis nunc gratiæ dono perseverandi potestatem, tunc fortissimis viribus sanæ libertatis assignans. Et ista omnino ratio est, cur passim Augustinus, *sanitatem* assignet veluti originem causamque libertatis, & consequenter potestatis. Nam infirmitas contracta peccato maxime læsit libertatem, ut mox dicturi sumus. Hinc ergo quodam loco excusationes hominum excludens de neglecta justitia: An dicturus es, inquit, volo, sed non valeo? Quare non valet? quia *sanitas non est*. Et alibi ordinem recuperandarum virtutum indicans: Per gratiam

Serm. 4. de verb. Apost. cap. 8.

De spirit. & list. v. 30

Epist. 89. ad Hilarium.

Lib. de pecc. orig. cap. 25.

Lib. de incar. & grat. cap. 13.

sanatio anima, abolitio peccati: per animam sanantem liberat arbitrium. Et iterum: *si ac voluntas libera tanto erit liberior, quanto sanior*. Quem causalitatis ordinem spectabat etiam, quando dixit: Erant & legis tempore homines Dei sub gratia delectante, sanante, liberante: sanitatem indicans asserre liberationem. Et aptissime discipulus Augustini sanctus Fulgentius: Peccans ille, qui sine peccandi necessitate creatus est, in eo quod animam sanitatem delinquendo perdidit, etiam illa cogitandi, que ad Deum pertinent, amisit protinus facultatem. Sed quia *sanitas voluntatis, seu integritas primæ libertatis* plura in se complectitur; paulò latius vis nominis istius deducenda est, ut clarius possit vera radix tam robustæ libertatis intelligi. Quapropter duo omnino sunt, quæ sanitas illa primi hominis, quantum hoc ad libertatem arbitrij refert, in se continebat. Vnum est, quod liberum arbitrium esset in gratia, hoc est, in bona voluntate, sive in amore creatoris sui conditum atque ita omni prorsus peccato carens: quemadmodum supra latè ex Augustino traditum est. Peculiaris est enim Augustini ac discipulorum ejus phrasis, adeoque Concilij Arausiacani, quod pœnè totum ex verbis ejus, totum verò omnino ex ejus doctrina contextum est, ut sub libertate naturali & possibilitate naturali ipsaque naturâ totum

istud comprehendatur, quod naturæ in ipsa prima conditione collatum est, etiam ipsa re-
 ctitudo voluntatis, qua sine vitio & culpa ad-
 hærebat Deo. Sic enim loquitur dimicans cū
 Manicheis: Sic etiam ipsam naturam aliter dicunt, *lib. 11*
cum proprie loquimur, naturam hominis, in qua proba-
num in suo genere inculpabilis factus est: aliter ipsam,
in qua ex illius damnati pena & mortales, & quæ,
& carni subditi nascimur. Ecce naturam præ
 vocandam dicit, quatenus inculpabilis con-
 dita est: quod tamen ei supernaturalia illa do-
 na contulerunt. Et alibi expressius, cum dix-
 isset, nullum esse malum naturale: *Pessur, ed. 11*
 inquit, *querere similem latram, nisi hoc dicitur*
 ad naturam talem referatur, *qualis sine vitio primi-*
tus condita est. Ipsa enim verè, ac proprie natura ho-
minis dicitur. Translato autem verbo utitur, ut na-
 turam dicamus, etiam quali nascitur homo. Nempe
 cum peccato & penis ejus, ut ibidem expo-
 nit. De quo sensu & acceptione longè lucu-
 lentius dixit alibi: *Cum vitium creatura Ange-*
lica dicitur, quod non adhaeret Deo, hinc apertissime
 declaratur, *eius natura, ut Deo adhaeret, convenit.*
 Iuxta istam ergo naturæ acceptionem, Augu-
 stinus cum discipulis, & Concilium Arausi-
 canum loquitur, quando tantam naturalem
 libertatem, vel possibilitatem, vel vires natu-
 rales arbitrij libertati tribuunt. Ipsum enim
 amorem Dei, quo liberum fulgebat & arde-
 bat arbitrium, seu, ut nos loquimur, ipsam
 gratiam habitualem, simul sub natura intelli-
 gebant. Hæc ergo una ratio tantæ fortitudi-
 nis fuit, quæ in lapsis hominibus desideratur:
 his enim vel iste amor deest, & infirmissimum
 arbitrium sub peccato jacet; vel si eis jam ju-
 stitia, hoc est, amor Dei voluntati restitutus
 est, ille ipse languidus, remissus, infirmus est,
 & usque ad finem vitæ debet crescere, cum
 non nisi paulatim juxta præstitutum divinitus
 ordinem, amor Dei plenus, hoc est justitia
 perfecta reparatur. Ex quo efficitur, ut amor
 ille imperfectus etiam consequenter infirmus
 sit, ad terrenos affectus, cupiditatesque su-
 perandas: imò ut necesse sit, ipsam arbitrium
 etiam amore sanctificatum laborare atque co-
 nari, ut idem ille amoris Dei affectus possit
 crescere. Sola tamen ista pars & ratio sanita-
 tis non sufficit ad conferendas tantas libero ar-
 bitrio vires. Altera igitur est, eaque præcipua,
 & quæ maxime ad libertatis naturam & ro-
 bur complendum facit; quod sanitas illa pri-
 mæ conditionis esset hujusmodi, ut omnibus
 affectibus terrenis, hoc est, omnibus concu-
 piscentij, seu carnalibus cupiditatibus, & ig-
 norantiæ vacaret: Ex quo fiebat, ut nihil ju-
 stitiæ implendæ hominem lateret, & volenti
 perseverare, nihil, ut Augustinus loquitur,

*Lib. de cor-
rupt. & grat.
c. 12.*

concupiscentialiter resistere, quemadmodum su-
pra late demonstravimus. Nam ista duo igno-
rancia & concupiscentia gravissima primi peccati
poena sunt, & cum status illius integritate
nulla possunt ratione consistere. De quibus
infra luse differendum est. Hic ergo beatissi-
mus erat liberi arbitrij status, quod in anima
esset cum summa lucis serenitate magna tran-
quillitas, & in voluntate consequenter sum-
ma potestas, & bene vivendi facilitas. Om-
nia enim erant serena pacataque intus & foris.
Appetitus arbitrio voluntatis, corpus appe-
titui, ad nutum arbitrij subdebatur; cum
nihil in corpore, nihil in appetitu, nihil vo-
luntati in ipsa voluntate repugnaret. Ita scie-
bat, quidquid ad recte vivendum scire oportebat,
carebat omnibus quae volebat; habebat,
& poterat omnia quae volebat; quia nihil
indecenter placebat, aut displicebat. Tanta
autem facilitate valebat, ut hoc ei esset per
arbitrium posse, quod velle. Quod enim nunc
multa non solum in corpore & extra corpus
posita, sed maxime in ipso animo (de quo nos
loquimur) per liberum arbitrium volumus,
quae non possumus, hoc inde nascitur, quod
vel appetitus voluntati, vel ipsa volun-
tas resistit sibi. Legem enim peccati habet non
solum in carne, sed in ipsa quoque voluntate,
quae ipsi volenti ita reluctatur, ut nisi magno
conatu velit, non plene velit, ideoque nec possit.
Vnde Augustinus de ista nostri arbitrij
miseria: *Nec mirandum est, inquit, quod vel igno-
rando non habeat (homo) jam lapsus) arbitrium
liberum voluntatis ad eligendum, quid recte faciat
vel resistente carnali consuetudine videat, quid recte
faciendum sit, & velit, nec possit implere.* Et hanc
miseriam docet per magnam gratiam Christi
nunc debere superari; quae antea non erat in-
tegris viribus necessaria: hinc alibi: *Tantum
quippe Spiritu sancto accenditur voluntas eorum (qui
jam lapsi sunt) ut ideo possint, quia sic volunt; ideo
sic volunt, quia Deus operatur, ut velint.* Nam si
eorum arbitrium suis viribus relinqueretur,
nec Deus jam operaretur, non solum ut vel-
lent, sicut in multis facit, sed etiam ut fortiter
velent, inter tot & tantas internas resistentium
cupiditatum tentationes, voluntas ipsa, ut idem
ait, succumberet, & ideo perseverare non possent, quia
deficientes infirmitate nec velent, aut non ita velent
infirmis ut voluntatis, ut possent. Affectus enim in
eis affectum imposit, & ipsa divisione volun-
tatis eam infirmam facit. Sed haec primi pec-
cati poena fuit, quae detracta tanta volendi fuit
facilitas, quanta nunc movendi pedem, vel
manum, quanta optandi, quanta nunc vel
sola velleitate appetendi, quanta cogitandi:
quandoquidem nihil intus aut foris in anima
aut corpore reliquum esset, quo ille retarda-
retur motus. Haec ergo summa arbitrij seu vo-
luntatis libertas fuit; quae ab omni omnino
captivante, sibi que dominante, aut ullo mo-
do concupiscentialiter resistentem affectu libe-
rum, sui erat penitus juris, sui arbitriatus,
suae potestatis, nulli omnino vel levissima
cupiditati seu rei creatae desiderio servitus

A praeterquam soli Deo. Ex quo necessario orie-
batur, ut cum jam haberet habitualementem volun-
tatem amoris Dei, hoc est, habituale proposi-
tum amandi Dei, quod enim creatione datum
fuerat, etiam actu tanta facilitate vellet, ut
hoc ei esset velle, quod posse; hoc non pec-
care, quod nolle; hoc re ipsa cum Deo per-
sistere; quod velle persistere. Nihil enim aliud
ei vel superandum, vel impellendum erat, ad
hoc ut vellet, quam ille supremum voluntatis
apex, cui velle vel nolle, consentire vel non
consentire ipso nutu datum est: usque adeo
ut ipse levissimus voluntatis nutus, quo in
hanc vel in illam partem flectitur, hoc ei esset
velle; & hoc ipsum velle jam erat posse; ut
cui nihil reluctaretur intus concupiscentialiter,
quo voluntas illa sursum ac deorsum in
diversa raperetur: sed hoc ipso quo volebat,
integra erat atque tota, quam propterea vo-
lentem mox effectus re ipsa sequebatur. Do-
cuit hoc praclare perspicacissimus discipulus
Augustini Prosper: *Non eo, inquit, modo iam
possumus peccato resistere, sicut ille (Adamus) po-
tuit, cui nihil fuit non peccare, quam
NOLLE. Nobis autem irreprehensibiliter vivere velle
non sufficit, nisi ipsum velle nostrum, quod langu-
da passibilitate desit, divina virtus adjuverit: quod
illum ad non peccandum etiam vivere poterat adhuc
sana natura; nos iam impedit vitiosa: & illi
peccare fecit sola peccandi voluntas; nos etiam co-
git plerumque peccati iam facta necessitas. Vbi per
necessitatem intelligit Scripturae & Augustini
phrasi concupiscentiam illam vitiosam, quae, ut in-
tra dicit, peccato facta est, & resistit conatibus no-
stris bonis.*

Ex hac igitur miseria nostra, & peccati
pena, quam intus patimur, contingit no-
bis, ut animus etiam justus imperet sibi ut
opus justum velit, nec imperaret nisi vellet,
nec tamen id quod imperat, fiat: nimirum,
quia resistente carnali desiderio non ex toto
vult, ideoque nec ex toto imperat. Nam
in tantum imperat, in quantum vult; & in
tantum non fit quod imperat, in quantum
non vult: quoniam voluntas imperat, ut fit
voluntas, nec alia, sed ipsa: sed non uti-
que plena imperat; ideoque non fit etiam
id quod imperat. Nam si plena esset, nec
imperaret quidem ut esset, quia jam esset.
Tunc autem hoc ipso quo imperabat, ut ju-
stitiam vellet, jam plena imperabat; quia ni-
hil imperantem a seipsa discerpebat, ut quem-
admodum nunc fieri ingemiscimus, ex
parte iustitiam vellet, & ex parte nolle.
Monstrositas enim illa, qua nunc superbia
nostra contunditur, non est natura, sed ut
Augustinus ait, & ex illo Prosper, *egritudo
anmi; quia non totus assurgit veritate subleva-
tus, consuetudine praegravatus. Et ideo sunt dua
voluntates, quia una carum tota non est: & hoc
adeo alteri, quod desit alteri. Quae voluntatis
egritudo & laceratio si sanitate tolleretur,
ut totus voluntatis impetus in unum coi-
ret, sicut in Adamo factum fuerat, jam hoc
ipso quo voluntas imperat, tota imperaret,
& integrè*

*Lib. 3. de vi-
ta contem-
c. 2.*

*Lib. de cor-
rupt. & grat.
c. 12.*

Ibid.

*Lib. 8. confes-
c. 8. Prosp.
sent. 178.*

& integrè & fortiter imperaret, nec amplius A arbitrium semisaucium hac atque illac versaret iactaretque voluntatem, nec pateretur partem ejus allurgentem cum alia parte cadente luctantem. Unde quemadmodum nunc animus imperat, ut moveatur manus, & tanta facilitas est, ut vix à seruitio discernatur imperium: ita longè majore facilitate liberum arbitrium hominis & Angelorum sibi, ut non peccare, hoc est, cum Deo permanere vellet, imperabat, & cum ipso nutu motus voluntatis, ipsaque cum Deo perseverantia sequebatur. Et ista præcipua radix est, cur Augustinus toties extremam illam benè vivendi facilitatem in illa primæ conditionis præstantia commendare solet ut supra vidimus, quia nihil sanæ voluntati, ne vellet, aut ne plenè vellet obsisteret. Ex qua mirabili, nobisque inexperta felicissimæ sanitatis facilitate, etjam gravitatem primi peccati plerumque petit, ut B suo loco demonstrandum est.

Hanc igitur utramque, quam tetigimus, radicem tantæ fortitudinis primæque libertatis, habitualem videlicet voluntatis gratiam, & omnis infirmitatis concupiscentialis absentiam simul eodem loco tangit, & insinuatam voluit Augustinus. Cum enim dixisset: *Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, id est, in bona perseverantiam primus homo; sed perseverare vel non perseverare in eius relinqueretur arbitrio; statim divina illa verba subiicit, quæ superioris doctrinæ, quam ex ipso dedimus, rationem continent: Tales vires habebat eius voluntas, quæ sine illo fuerat infirma peccato, & nihil illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tanta bonitati, & benè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium. Clarissimè namque, & præclarissimè quicquid superioribus tribus capitibus de facilitate benè vivendi, de potestate perseverandi, per voluntatis, seu liberi arbitrii vires, deque causis ejus habituali voluntatis bonitate & cupiditatum vacuitate resistentium, ex ipso diximus, admirabili brevitate & gravitate complexus est. Perpicuè quippe duabus illis sententijs dicit, primum*

*Et de cor-
rept. & grat
c. 12.*

hominem non accepisse hoc perseverantiæ donum, sed in ejus arbitrio esse relictum: perpicuè dicit, voluntati ejus, non gratiæ, perseverandi, hoc est, semper constanterque justè vivendi arbitrium esse commissum: perpicuè dicit, dignè, id est, jure & merito rem tantam ex arbitrio voluntatis suspensam fuisse: perpicuè dicit, causam istius tantæ privilegij esse tales vires voluntatis. Nec minus perpicuè causas exprimit: primam, quod sine illo fuerat infirma peccato; ecce habitualement voluntatis amorem, & justitiam: alteram, quod nihil ipsi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat; ecce concupiscentialis infirmitatis absentiam. Et ne quis formolentior brevissima verba amplissimo sensu grava minis expenderet, easdem causas repetit manifestius, dum eas vocat, tantam bonitatem, & benè vivendi facilitatem, bonitatem ad habitualement gratiam sanctitatis referens; benè vivendi facilitatem ad concupiscentiam resistentem vacuitatem. Quorum utrumque, quia lapsu hominis primæque illa dona corumpente, sublatum est, hinc etiam à viribus arbitrii nostri tanta illa benè vivendi & perseverandi potestas avolvit. Quod non minus luculenta verborum perpicuitate & auctoritate subjungit, ne quis forte illa superiora ejus verba sic intelligeret, quasi eo sensu tantum perseverantiam istius hominis arbitrio commisit, quod sine libero arbitrio concurrente haberi non posset: Nunc vero, inquit, postquam est illa magna peccati merito amissa libertas, cui videlicet, quemadmodum dixerat, propter tales vires perseverandi committeretur arbitrium, etiam majoribus donis adjuvanda remansit infirmitas. Manifestè significans donâ illa adjuvantis gratiæ Christi in locum istius libertatis magnè successisse; ut quod stante homine per libertatis istius magnitudinem præstari potuit, id infirmitati lapsi fractique hominis per gratiæ adiutorium, amissâ jam illâ libertate, donaretur. Et hæc de libertatis illius congenitæ viribus satis: nunc tempus est, ut ad gratiam Dei asserendam accingamur.

*Et de
lib. 1.
c. 12.*

CAPVT DE QVIMVM.

An indiguerint Adam & Angeli adiutorio gratiæ ad justè vivendum, & perseverandum in iustitia.

IA si dudum enim lectorem mihi videre videor demirantem, quod ille celeberrimus gratiæ prædicator, & humanæ superbæ debellator, tantæ doctrinæ luce, & rerum rationumque inter se coherentium nexu, vires innocentis istius libertatis asseruerit, ut hoc unicum anxie timuisse videatur, ne quis adjuvanti gratiæ relinqueretur locus: quod cum sit nefas de illo credere,

me forsitan suspiciabuntur ita doctrinam ejus aliquâ industria subtilitate concinnasse, ut totum penè negotium perseverantiæ salutisque consequendæ naturalis libertatis viribus commisisse videatur. Sed si paulisper, quemadmodum veritas cum veritate pacem tenet, ita ipsi in pertractanda innocentis naturæ & adjuvantis gratiæ conciliatione patientiam teneat, perpicuè ipsâ Dei gratiâ me adjuvante, patefa-